

2 Ledare

Redaktörer: Rebecka Bohlin (RB) och Rika

Rebecka Bohlin

Fler än finansvalpar har anledning till oro

ETT AV INSLAGEN i SVT:s *Aktuellt* på måndagkvällen var ett reportage från Island, vars ekonomi är i total gungning. Reportern besökte psykakuten där en läkare bekräftade en tillströmning av patienter som drabbats av ångest relaterad till att de förlorat eller riskerar att förlora stora summor pengar.

Hur botar ni någon som har ångest över att ha förlorat 20 miljoner kronor?

Läkaren smilar och gör en gest som mynnar ut i en kvardröjande fråga.

Jag smilar också där jag sitter i min soffa. De kan gott ha ångest nu, finansvalparna som gjort klipp tack vare exploateringen av vanliga människors arbete.

SAMTIDIGT FINNS DET all anledning att känna oro, även för alla oss som aldrig i sitt liv gjort ett "klipp", som inte har något sparkapital och som inte ens äger våra bostäder. För även vi är beroende av den internationella ekonomins utveckling: När börserna dyker följer varslen slag i slag. Arbetslösheten ökar och med den vår oro.

Den här gången är krisen till stor del annorlunda än sist. För nu har den så kallade svenska modellen förändrats rejält. Under de senaste 20 åren har arbetsmarknaden blivit allt mer osäker och "flexibel". Och de senaste två åren har den borgerliga regeringen gjort drastiska förändringar i trygghetssystemet.

Nu kommer än många fler att drabbas av de sänkta a-kasseersättningsnivåerna, de höjda a-kasseavgifterna som fått hundratusentals att stå oförsäkrade och de förändrade F-skattereglerna som tvingat fler att bli egenföretagare och därigenom allra mest sårbara.

MEN ORON VI KÄNNER NU kommer, trots den akuta ekonomiska krisen, inte plötsligt. Den har smugit sig på oss sakta och den har framför allt drabbat unga kvinnor. Samtidigt som andra ohälsosymptom är relativt oförändrade har oro och andra relaterade tillstånd som trötthet och sömnsvårigheter ökat påtagligt under samma 20-årsperiod som arbetslivet genomgått en flexibilisering.

I senaste numret av *Ord & Bild* (3/08) analyserar arbetsmiljöforskaren Gunnar Aronsson varför. Den texten är unik, för som han själv konstaterar saknas det vetenskapliga analyser av hur den kraftiga ökningen av oro kan tänkas hänga samman med arbetsliv och samhällsförhållanden.

Men omfattande internationell stressforskning visar ett antal saker: Lågt inflytande och låg kontroll är associerat med olika sjukdomstillstånd. Hög kontroll innebär att individen kan forma sina arbetsvillkor och undvika belastning som överskrider hans eller hennes resurser. Alltså är kontroll och förutsägbarhet eftersträfvärd tillstånd.

Att antalet drabbade av oro ökar kraftigt samtidigt som antalet osäkra anställningar ökar kraftigt är med andra ord inte så konstigt. Inte ens att ett företag går med vinst innebär ju trygghet. Det kan ju ändå läggas ner för att flytta produktionen dit den anses vara billigast.

MÄNNISKORS ORO har lett till ett växande utbud av kurser för att på ett individuellt plan lära sig hantera och dämpa en upplevd stress. De kan vara nog så välbehövliga, men skjuter bara in sig på symptomen.

Oron i samhället kommer att förvärras så länge vi inte ser några politiska och fackliga strategier som på allvar riktas mot de strukturer som skapar osäkerhet.

